

Державний комітет архівів України
Український науково-дослідний інститут архівної справи та
документознавства
Галузевий центр науково-технічної інформації з архівної справи
та документознавства

Бюлетень № 13

Микола Данилович Руденко
(1920-2004)
до 90-річчя від дня народження

ІІІ квартал 2010 р.

Київ – 2010

УДК 016:[82+94+316.647.6](477)

ББК 78.5:[83+66.01+63.3](2Ук)

Микола Данилович Руденко (1920-2004): до 90-річчя від дня народження / Держкомархів України, Укр. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства, Галуз. центр наук.-тех. інформації з архів. справи та документознавства; уклад.: А. А. Майстренко, Р. В. Романовський, С. С. Артамонова, Л. П. Одинока. – К., 2010. – 23 с. – (Бюлетень Галузевого центру науково-технічної інформації з архівної справи та документознавства; № 13, III кв. 2010 р.).

Бюлетень № 13 (2010 р.) «Микола Данилович Руденко (1920-2004): до 90-річчя від дня народження», присвячений відомому поету, письменнику, філософу, правозахиснику, засновнику Української Гельсінкської групи (УГГ).

Бюлетень включає відомості про твори М.Д. Руденка, публікації документів та спогадів, науково-публіцистичні видання, збірники статей, матеріали науково-практичних конференцій, дисертації та автореферати дисертацій, бібліографічні покажчики.

Бібліографію адресовано історикам, краєзнавцям, викладачам, аспірантам та студентам вищих навчальних закладів, працівникам архівних установ і бібліотек.

Укладачі: А. А. Майстренко, Р. В. Романовський, С. С. Артамонова, Л. П. Одинока.

© Державний комітет України, 2010
© Український науково-дослідний інститут
архівної справи та документознавства
© Артамонова С.С., Одинока Л.П.,
Майстренко А.А., Романовський Р.В.

ЗМІСТ

1.	Від упорядників	4
2.	Твори Миколи Даниловича Руденка	5
3.	Про Миколу Даниловича Руденка	9
4.	Про дисидентський рух	15
5.	Дисертації про дисидентський рух	19
6.	Автореферати дисертацій	19
7.	Бібліографія	21

Від упорядників

У рамках Програми заходів святкування архівними установами 90-річчя від дня народження Миколи Даниловича Руденка (1920–2004), Галузевим центром науково-технічної інформації підготовлено Бюлетень № 13 (2010 р.), присвячений ювіляру.

Мета даного бібліографічного покажчика – розповісти мовою видань різних типів та видів про наукову та творчу діяльність Миколи Даниловича Руденка, відомого поета, письменника, філософа, правозахисника, засновника Української Гельсінкської групи (УГГ).

Джерела виявлення видань – фонди та довідково-бібліографічний апарат, електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, Національної історичної бібліотеки України, Національної парламентської бібліотеки України, бібліографічні покажчики: “Політичні репресії радянської доби в Україні” (К., 2008. – 684 с.), «Репресії в Україні: бібліогр. покажч.» (К., 2008. – 515 с.).

Бібліографічні записи Бюлетеню структуровані за видами видань:

- ◆ Твори автора різних років видання;
- ◆ Науково-публіцистичні видання, збірники наукових праць, матеріали науково-практичних конференцій, спогади;
- ◆ Науково-публіцистичні видання про дисидентський рух, збірники статей, навчальні посібники, словники, спогади;
- ◆ Дисертації;
- ◆ Автореферати дисертацій;
- ◆ Бібліографія.

У середині розділів матеріал організовано за алфавітом.

Бібліографічний опис у Бюлетені здійснено відповідно до правил бібліографічного опису документів, встановлених ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «СІБВС.¹ Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», а скорочення слів – згідно з ДСТУ 3582-97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі: Загальні вимоги та правила» та ГОСТ 7.12-93 «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила».

¹ СІБВС – система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи.

Твори

Миколи Даниловича Руденка

«Понад мукою тюремних літ...»: [укр. письменника М. Д. Руденка] // Наук. вісн. / Ізмаїльський держ. пед. ін-т. – Ізмаїл, 1999. – Вип. 6. – С. 158–163.

Руденко М. «Мене судили за рішенням політбюро»: [бесіда з членом Укр. респ. партії, колиш. дисидентом М. Руденком, записав В. Шац] / М. Руденко // Независимость. – 1993. – 15 січ. (№6/7). – С. 6.

Руденко М. Від охоронця Кремля до політв'язня: [бесіда з письменником М. Руденком, записав С. Козак] / М. Руденко // Літ. Україна. – 1992. – 30 квіт.

Руденко М. Микола Руденко «Не умею жить по лжи»: [записав С. Тихий] / М. Руденко // Комс. знамя. – 1991. – 10 авг.

Руденко М. Останнє слово на суді 1 липня 1977 року / М. Руденко // Слово і час. – 2000. – № 2. – С. 45–46.

Руденко М. Д. Незбориме плем'я: поезії / М. Д. Руденко. – Ужгород: Кн.-газ. вид-во, 1948. – 135 с.

Руденко М. Д. Орлова балка: роман / М. Д. Руденко. – К.: Молодь, 2002. – 351 с. – ISBN 966–7615–34–0.

Руденко М. Д. Орлова балка: роман. / М. Д. Руденко; передм. І. Качуровського. – Торонто; Балтимор: Укр. вид-во «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1982. – 454 с.: портр. – (Б-ка «Смолоскипа»; ч. 39).

Руденко М. Д. Біла акація: оповідання та нариси / М. Д. Руденко. – К.: Рад. письменник, 1962. – 204, [3] с.

Руденко М. Д. Ветер в лицо: роман / М. Д. Руденко; авториз. пер. с укр. А. Островского, З. Островской. – М.: Сов. писатель, 1959. – 494 с.: ил.

Руденко М. Д. Ветер в лицо: роман / М. Д. Руденко. – М.: Сов. писатель, 1961. – 494 с.

Руденко М. Д. Вибране: вірші та поеми (1936–2002) / М. Д. Руденко; упоряд., передм. та післям. Л. М. Талалай. – К.: Дніпро, 2004. – 800 с. – (Б-ка Шевченківського комітету). – ISBN 966 – 578 – 165 – 0.

Руденко М. Д. Вітер в обличчя: роман / М. Д. Руденко. – К.: Рад. письменник, 1955. – 440 с.: іл.

Руденко М. Д. Вітер в обличчя: роман / М. Д. Руденко. – К.: Держвидав України, 1957. – 450 с.

Руденко М. Д. Вітер в обличчя: роман / М. Д. Руденко. – К.: Держвидав худ. літ., 1958. – 450 с.

Руденко М. Д. Вітер в обличчя: роман / М. Д. Руденко. – К.: Худож. літ., 1961. – 385 с.

Руденко М. Д. Вітер в обличчя: роман / М. Д. Руденко. – К.: Дніпро, 1964. – 431 с.

Руденко М. Д. Волшебный бумеранг: космологическая феерия / М. Д. Руденко; авториз. пер. с укр. З. Крахмальниковой. – М.: Мол. гвардия, 1968. – 381 с.: ил. – (Б-ка сов. фантастики).

Руденко М. Д. Всесвіт у тобі: поезії / М. Д. Руденко. – К.: Рад. письменник, 1968. – 222 с.: іл.

Руденко М. Д. Глобалізація і Україна / Микола Руденко // Дзеркало тижня. – 2002. – № 26. – 13–19 лип.

Руденко М. Д. Гносис і сучасність: (архітектура Всесвіту) / М. Д. Руденко; ред. та упоряд. Я. Гевко. – Тернопіль: Джура, 2001. – 247 с. – Бібліогр.: с. 246–247. – ISBN 966–7497–81–X.

Руденко М. Д. Економічні монологи: (нариси катастрофічної помилки) / М. Д. Руденко; передм. П. Григоренка. – Б. м.: Сучасність, 1978. – 200 с. – (Б-ка прологу и сучасності; ч. 129).

Руденко М. Д. Енергія прогресу: (нариси з фіз. економії): [гносис і сучасність: метафіз. поема, публіцистика, поема] / М. Д. Руденко. – К.: Молодь, 1998. – 528 с. – ISBN 5–7720–0950–8.

Руденко М. Д. Енергія прогресу: [гносис і сучасність: метафіз. поема, публіцистика, поема] / М. Д. Руденко; [перед. Б. Олійника]. – К.: Журналіст України, 2008. – 715 с.: іл., табл.

Руденко М. Д. З походу: поезії / М. Д. Руденко. – К.: Рад. письменник, 1947. – 75 с.

Руденко М. Д. За ґратами: поезії 1977–1978 / М. Д. Руденко; передм. Н. Світличної. – Б. м.: Сучасність, 1980. – 222 с.: портр. – (Б-ка прологу і сучасності; ч. 139).

Руденко М. Д. Заґрава над серцем: із недрукованих поезій / М. Д. Руденко; ред. В. Коломієць. – К.: Укр. письменник, 1999. – 155 с. : портр. – (Сучасна укр. літ.). – ISBN 966–579–035–8.

Руденко М. Д. Ковчег Всесвіту: футурол. роман / М. Д. Руденко; худож. О. Набока; [ред.: Л. Гуцало та ін.]. – К.: Веселка, 1995. – 205, [1] с. – (Пригоди. Фантастика). – ISBN 5–301–01255–X.

Руденко М. Д. Ленінградці: лірич. хроніка / М. Д. Руденко. – К.: Молодь, 1948. – 62 с.

Руденко М. Д. Лірика / М. Д. Руденко; передм.: Л. Талалай. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 1997. – 142 с. – ISBN 966–7018–16–4.

Руденко М. Д. Мужність / М. Д. Руденко. – К.: Держлітвидав, 1952. – 168 с.: портр.

Руденко М. Д. На дні морському: траґедія / М. Д. Руденко. – Торонто; Балтимор: Укр. вид-во «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1981. – 74 с.: іл. – (Б-ка «Смолоскипа»; ч. 36).

Руденко М. Д. Найбільше диво – життя: споґади / М. Д. Руденко. – К.; Едмонтон; Торонто: Канад. ін-т укр. студій, вид-во ТАКСОН, 1998. – 558 с.: іл., [9] арк. фотоіл. – ISBN 1–895571–23–5.

Руденко М. Д. Народжений блискавкою: повість – феєрія: для серед. та ст. шк. віку / М. Д. Руденко. – К.: Веселка, 1971. – 212 с.

Руденко М. Д. Оновлення: лірика / М. Д. Руденко. – К.: Рад. письменник, 1971. – 126 с.

Руденко М. Д. Остання шабля: роман / М. Д. Руденко; вступ. ст. М. Федорчук. – К.: Дніпро, 1967. – 541 с.

Руденко М. Д. Переклик друзів: поезії / М. Д. Руденко. – К.: Рад. письменник, 1954. – 240 с.

Руденко М. Д. Поезії / М. Д. Руденко. – К.: Держлітвидав України, 1956. – 251 с.

Руденко М. Д. Поезії / М. Д. Руденко; передм. М. Ф. Слабошпицького. – К.: Дніпро, 1991. – 413 с.

Руденко М. Д. Прозріння: поезії, поеми / М. Д. Руденко; передм. П. Григоренка; післям. І. Качуровського. – Балтимор; Торонто: Смолоскип, 1978. – XXXII, 17. – 365 с.: портр. – (Б-ка «Смолоскипа»; ч. 27).

Руденко М. Д. Світлі глибини: поезії / М. Д. Руденко. – К.: Молодь, 1952. – 155 с.

Руденко М. Д. Син Сонця – Фаетон: наук.–фантаст. роман; Слідами космічної катастрофи: (з блокнота письменника) / М. Д. Руденко; [ред. Я. Гевко]. – Тернопіль: Джура, 2002. – 340 с. – ISBN 966–8017–09–9.

Руденко М. Д. Сто світил: вірші та поеми / М. Д. Руденко; вступ. ст. Л. Вишеславський. – К.: Дніпро, 1970. – 478, [1] с.: 1 л. іл., портр.

Руденко М. Д. У череві дракона: романи / М. Д. Руденко; упоряд.: Р. Руденко, М. Луків; передм.: І. М. Власенка. – К.: КП «Ред. журналу «Дніпро», 2007. – 582 с. – ISBN 966–8963–06–7.

Руденко М. Д. Хрест: поема / М. Д. Руденко. – Балтимор; Торонто: Смолоскип ім. В. Симоненка, 1977. – [31] с.: портр. – (Б-ка «Смолоскипа»; ч. 24).

Руденко М. Д. Хрест: поема / М. Д. Руденко; передм.: І. Власенка; пер. на англ.: Р. Татчина; передм. до пер. на англ. Л. Рудницького. – К.: Смолоскип, 1996. – 60 с.: портр. – укр. і англ. мовами. – ISBN 1–889240–12–5.

Руденко М. Д. Чарівний бумеранг: космолог. феєрія: наук.–фантаст. роман / М. Д. Руденко. – К.: Молодь, 1996. – 271, [2] с.

Руденко М. Д. Я вільний: поема; Історія хвороби: щоденник кандидата в шизофреніки: [самвидавна поема з України] / М. Д. Руденко. – Балтимор; Торонто: Смолоскип, 1977. – 23, [2] с. – (Б-ка «Смолоскипа»; ч. 22). – парал. тит. арк. англ.

Руденко Н. Д. Письмо к тебе / М. Д. Руденко. – Сумы: Ярославна, 1998. – 35 с.: ил. – ISBN 5–301–01255–X.

Про
Миколу Даниловича Руденка

Антофійчук В. Поеми Миколи Руденка “Хрест” у контексті переосмислення євангельського матеріалу літературою ХХ ст. / В. Антофійчук // Наук. вісн. / Чернів. ун-т. – Чернівці, 1999. – Вип. 52/53: Слов’янська філологія. – С. 36–41.

Бондаренко О. В. “Старший бунтар” епохи шістдесятництва / О. В. Бондаренко // Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу за підсумками науково-дослідницької роботи: філологічні науки. – Донецьк, 1997. – С. 8–11.

Бондаренко О. В. Екзистенціалістські мотиви у романі М. Д. Руденка “Орлова балка” / О. В. Бондаренко // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур: тези доп.: у 2-х т., 5-ти ч. / IV Міжнар. конф. – Т. 1, ч. 1. – Дніпропетровськ, 1997. – С. 12–13.

Бондаренко О. В. Із спостережень над проблематикою роману “Орлова балка” М. Д. Руденка / О. В. Бондаренко // Вісн. Донец. ун-ту. Серія Б: Гуманітарні науки. – Донецьк, 1998. – № 2. – С. 161–165.

Бондаренко О. В. Літературне шістдесятництво в оцінці сучасного літературознавства / О. В. Бондаренко // Актуальні проблеми української літератури і фольклору. – Донецьк, 1999. – Вип. 3. – С. 197–208.

Бондаренко О. В. Проблема духовності, культури та людської особистості в художній прозі М. Д. Руденка / О. В. Бондаренко // Духовність українства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Житомир, 1998. – С. 77–80.

Бондаренко О. В. Українське шістдесятництво як суспільно-естетичне явище / О. В. Бондаренко // Питання літературознавства. – Чернівці, 1998. – Вип. 5 (62). – С. 131–138.

Бондаренко О. В. Французький екзистенціалізм та філософсько-етична проблематика роману “Орлова балка” М. Д. Руденка / О. В. Бондаренко // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу

національних культур / V Міжнар. конф. – Дніпропетровськ, 1998. – Т. 1: Збірник наукових праць: у 2-х ч. – Ч. 1. – С. 20–23.

Борзенко О. О. За ґратами соцреалізму: до проблеми аналізу поетики лірики М. Руденка / О. О. Борзенко // Вісник: Філологічні науки / Луган. держ. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 1998. – № 9. – С. 19–22.

Бровко О. Космічність мислення – специфічний вияв лірики Миколи Руденка / О. Бровко // Наука і сучасність. – К., 2000. – Вип. 1, ч. 1. – С. 151–164.

Бровко О. О. “Упаду я зорею, мій вічний народе...” / О. О. Бровко // Вісн. ЛДПУ ім. Тараса Шевченка. – 1999. – № 7. – С. 46–47.

Бровко О. О. Аксиологічна проблематика історіософського письменства / О. О. Бровко // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції “Формування національних і загальнолюдських цінностей в українському суспільстві”. – Х., 2006. – С. 272–276.

Бровко О. О. Виховання почуття поваги до жінки–матері на матеріалі поезій М. Руденка / О. О. Бровко // Українська духовна культура в системі національної освіти: тези доп. та повідом. наук. конф., 18–19 квіт. 1995 р. – Харків, 1995. – С. 84–85.

Бровко О. О. Джерела оновлення поетичного стилю М. Руденка / О. О. Бровко // Вісн. ЛДПУ ім. Тараса Шевченка. – 2000. – № 5. – С. 12–16.

Бровко О. О. До проблеми художнього осмислення образу слова в ліриці М. Руденка / О. О. Бровко // Поетика художнього тексту: матеріали доповідей і повідомлень Всеукраїнської науково–теоретичної конференції. – К.; Херсон, 1996. – С. 263–264.

Бровко О. О. До характеристики проблеми порівняльно–типологічного аналізу творчості Тараса Шевченка та Миколи Руденка / О. О. Бровко // XXXII Наукова Шевченківська конференція, 21–22 трав. 1998 р.: матеріали. – Луганськ, 1998. – С. 121–124.

Бровко О. О. За ґратами соцреалізму: до проблеми аналізу поетики лірики М. Руденка / О. О. Бровко // Вісн. ЛДПУ ім. Тараса Шевченка. – 1998. – № 9. – С. 19–22.

Бровко О. О. Космічність мислення – специфічний вияв лірики М. Руденка / О. О. Бровко // Наука і сучасність: зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова. – К., 2000. – С. 151–163.

Бровко О. О. Особливості в'язничної поезії М. Руденка / О. О. Бровко // Слобожанщина: літературний вимір. – Луганськ, 2003. – Вип. 1. – С. 175–184.

Бровко О. О. Розвиток філософського метажанру: (на матеріалі творчості М. Руденка) / О. О. Бровко // Слобожанщина: літературний вимір. – Луганськ, 2003. – Вип. 1. – С. 149–174.

Бровко О. О. Осмислення причин духовної кризи тоталітарного суспільства в поезіях Миколи Руденка / О. О. Бровко // Перша міжвузівська наукова конференція з актуальних проблем гуманітарних наук: тези доп. – Луганськ, 1994. – С. 28.

Бровко О. О. Творчість М. Руденка та мистецькі пошуки шістдесятництва / О. О. Бровко // Вісн. ЛДПУ ім. Тараса Шевченка. – 1999. – № 6. – С. 15–20.

Власенко І. Життя за “формулою Бога”: [М. Руденко] / І. Власенко // Київ. – 2006. – № 3. – С. 157–166.

Втілення естетичного ідеалу в романі М. Д. Руденка “Орлова балка” // *Studia methodologica*. – Тернопіль, 1998. – Вип. 5. – С. 102–106.

Гайовий Г. Микола Руденко [1920–2004] / Г. Гайовий // Зона. – 2005. – № 19. – С. 168–170: фотогр. – (Вічна пам'ять).

Гуцак І. В. Плеяда заборонена, призабута. / І. В. Гуцак. – Л.: Ліга-Прес, 2002. – Кн. третя: Покликані історією – 212 с. – Из змісту: Микола Руденко. – С. 6–19.

Євангельські образи в українській літературі ХХ століття / В. І. Антофійчук; ред.: А. Є. Нямцу; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, Наук.-досл. центр “Біблія і культура”. – Чернівці: Рута, 2001. – 335 с. – Бібліогр.: с. 320–335. – ISBN 966–568–134–6.

Досліджено функціонування євангельського сюжетно-образного матеріалу в українській літературі (від початку до сьогодення). У контексті світової літератури розкрито соціально-ідеологічні, філософські та морально-

психологічні аспекти трансформації загальнолюдських ситуацій у творчості Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, О. Маковея, С. Черкасенка, Н. Королевої, І. Багряного, В. Сосюри, В. Петрова, В. Дрозда, **М. Руденка**, В. Володимира, Б. Олійника, Р. Іванчука, Н. Дзюбенка, С. Грабаря та ін.

Загальні питання філології: матеріали I Міжнар. наук.–практ. конф., Дніпродзержинськ, 18–19 берез. 2004 р. / Дніпродзерж. держ. техн. ун-т; ред.: Ю. О. Шепель. – Дніпродзержинськ: Наука і освіта, 2004. – Т. 1. – 164 с. – ISBN 966–7191–91–5.

На матеріалі прози А. Дімарова проаналізовано особливості авторської сублимації, поетику лірики історіософського циклу **М. Руденка**.

Каленик П. Таке довге повернення: [про кн. М. Руденка “Поезії”] / П. Каленик // Наша газета. – 1992. – 24 черв.

Кипіани В. Диссидент из парткома: [Електронний ресурс] / Вахтанг Кипіани. – Режим доступа: <http://kipiani.org/gulag/index.cgi?8>. – Заголовок с екрана.

Кипіани В. Прозрение Микола Руденко: [Електронний ресурс] / Вахтанг Кипіани. – Режим доступа: <http://kipiani.org/gulag/index.cgi?14>. – Заголовок с екрана.

Кипіани В. Семьдесят пятая зима Микола Руденко: [Електронний ресурс] / Вахтанг Кипіани. – Режим доступа: <http://kipiani.org/gulag/index.cgi?28>. – Заголовок с екрана.

Кіпіані В. Остання шабля Слова і Честі... / В. Кіпіані // Україна молода. – 2004. – 3 квіт.

Кіпіані В. Три чверті віку: [Електронний ресурс] / Вахтанг Кіпіані. – Режим доступа: <http://kipiani.org/gulag/index.cgi?278>. – Назва з екрану.

Ковальова В. Образ ліричного героя в табірній поезії Миколи Руденка / В. Ковальова // Проблеми сучасного підручника середньої і вищої школи. – Донецьк, 2007. – Вип. 4. – С. 75–80.

Проаналізовано творчість українських письменників Слобожанщини в аспекті вивчення їх спадщини у середніх школах і ВНЗ. Розглянуто питання

традиційної української поезики та культури українського модерну у літературному контексті 1920–1930 рр. Описано образ ліричного героя в табірній поезії “радянського дисидента” **М. Руденка**.

Кудрявцева М. “Хто винен?”: про драму М. Руденка “На дні морському” / М. Кудрявцева // Слово і час. – 1991. – № 10.

М. Д. Руденко: думки про світ і людину: (на матеріалі роману “Орлова балка”) // Вісн. ЛДПУ ім. Т. Шевченка: Філологічні науки. – Луганськ, 1999. – №7 (17). – С. 44–45.

Мусієнко О. Пророк: [життя, творчість і діяльність укр. правозахисника, політ. емігранта, лауреата Держ. премії ім. Т. Г. Шевченка 1993 р. М. Д. Руденка] / О. Мусієнко // Рідна шк. – 1994. – № 7. – С. 10–17.

Мусієнко О. Українські правозахисники: витоки [про поета М. Руденка] / записав С. Козак / О. Мусієнко // Літ. Україна. – 1992. – 30 квіт.

Неживий О. І. Освячені Шевченковим ім’ям: [В. Сосюра, Г. Тютюнник, М. Руденко, І. Світличний, Н. Світлична, В. Голобородько] / О. І. Неживий. – Луганськ: Світлиця, 1998. – 101 с.

Проблеми сучасного підручника середньої і вищої школи: зб. наук. пр. / Донец. філ. центр гуманітар. освіти НАН України, Донец. від-ня наук. т-ва ім. Шевченка, Укр. культурол. центр; ред. В. С. Білецький. – Донецьк: Сх. вид. дім, 2007. – Вип. 4. – 164 с.

Райбедюк Г. Б. Поет із генерації дисидентів: (штрихи до портрета Миколи Руденка) / Г. Б. Райбедюк // Наук. вісн. / Ізмаїльський держ. пед. ін-т. – Ізмаїл, 1999. – Вип. 6. – С. 158–163.

Рудницький Л. Микола Руденко: [ст. з “Енциклопедії світової літератури ХХ століття”] / Л. Рудницький // Слово і час. – 1995. – № 11/12. – С. 32–33.

Сверстюк Є. Зачарований життям: інтелект. драма М. Руденка / Є. Сверстюк // Літ. Україна. – 1998. – 3 груд. (№ 45). – С. 9.

Слабошпицький М. Горить його свіча: [до 80-ліття від дня народж. Миколи Руденка] / М. Слабошпицький // Дивослово. – 2000. – № 12. – С. 14–16.

Слобожанщина: літературний вимір: зб. наук. пр. / Луган. держ. пед.ун-т ім. Т. Шевченка, НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Сх. філ.; ред.: О. А. Галич. – Луганськ, 2003. – Вип. 1. – 281 с.

Висвітлено проблеми історії та теорії художньої документалістики. Описано постаті письменників-слобожанців у публіцистиці О. Гончара, рецепцію образу Г. С. Сковороди в художньо-біографічній прозі кінця ХХ ст. Проаналізовано розвиток художнього метажанру за матеріалами творчості **М. Руденка**, розглянуто особливості його в'язничної поезії.

Словник української поезії другої половини ХХ століття: семантико-функціональний аспект: монографія / Л. О. Пустовіт. – К.: Рідна мова, 2009. – 242 с. – Бібліогр.: 212 назв. – ISBN 966–7788–07–5.

Проаналізовано словник української поезії другої половини ХХ ст. у семантико-функціональному і лексикографічному аспектах за матеріалами понад 20000 номінацій у поетичних контекстах, вибраних з найповніших видань творів П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, А. Малишка, П. Воронька, В. Симоненка, Д. Павличка, Л. Костенко, В. Стуса, Б. Олійника, І. Драча, **М. Руденка**, М. Вінграновського, В. Коротича, С. Йовенко. Визначено підхід до укладання словника поетичної мови та методики його аналізу, наведено фрагмент словника поетичної сполучуваності. Виявлено зіткнення різних поетичних традицій, зокрема, поряд з класичними прийомами і засобами створення образності зафіксовано новаторські течії у використанні й переосмисленні традиційної поетичної лексики.

Слово і контекст: навч. посіб. / В. М. Пащенко, В. М. Бережнюк; Ніжин. держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 1999. – 100 с.

На основі використання творів широкого кола авторів, а саме реабілітованих письменників (Г. Косинки, В. Стуса, **М. Руденка**, О. Теліги), письменників діаспори (Є. Маланюка, У. Самчука, Ю. Клена, С. Караванського, М. Понеділка та інших), вперше розглядається художня література в стильовому аспекті. Аналізується художньо-белетристичний стиль з моменту його виникнення до сьогодення.

Соціальна модель суспільства в контексті ідей фізичної економії / П. В. Кайдаш; Наук. т-во ім. С. Подолинського. – К.: Оріяни, 2000. – 23 с. – Бібліогр.: 14 назв. – ISBN 966–7373–47–9.

Обґрунтовано необхідність побудови нової соціальної моделі суспільства України, спроможної врятувати його від економічної та екологічної катастроф і забезпечити сталий розвиток. Модель базується на ідеях фізичної економії, започаткованих французом Ф. Кене, творчо розвинутих видатними українськими мислителями С. Подолинським, В. Вернадським і **М. Руденком**.

Струць С. М. “Я зберіг усе листування Миколи Руденка...” [записав С. Лащенко] / С. Струць // Крим. світлиця. – 2006. – 18 серп. (№ 34). – С. 1, 5.

Талалай Л. Микола Руденко: “...Ніколи не смійте жаліти мене – бо, може, лиш я був по-справжньому вільний” / Л. Талалай // Слово Просвіти. – 1996. – Серп. – Ч. 8(27). – С. 9.

Талалай Л. Муза Миколи Руденка / Л. Талалай // Березіль. – 2003. – № 7/8. – С. 164–178. – (Життя і творчість).

Талалай Л. Пробуджений совістю [Микола Руденко] / Л. Талалай // Дивослово. – 1999. – № 6. – С. 43–46.

Шевчук В. Архітектура Всесвіту за Миколою Руденком / В. Шевчук // Дніпро. – 2000. – № 11/12.

Шевчук В. Фізична економія Миколи Руденка / В. Шевчук // Уряд. кур'єр. – 1999. – 6 лют.

Про дисидентський рух

Алтунян Г. О. Цена свободы: воспоминания диссидента / Г. О. Алтунян. – Х.: Фолио, 2000. – 350 с.: ил. – ISBN 966–03–0991–0.

Ведмідь Л. Українська Гельсінкська група: іст. огляд / Л. Ведмідь. – К.: ПоліграфЦентр, 2005. – 22 с. – Бібліогр.: с. 20–21.

Григоренко П. Г. Спогади / П. Г. Григоренко. – К.: Україна, 2007. – 664 с. – ISBN 978–966–524–121–8.

Дисидентський рух 60–80-х рр. ХХ ст. – вияв невдоволення обмеженим суверенітетом України / М. Обушний // Наук. записки ін-ту політ. і етнонац. дослідж.– 2004. – Вип. 26. – С. 253–268. – (Сер. “Політологія і етнологія”).

Донбас в історії дисидентського руху в Україні / О. Г. Бажан // Історія України: маловідомі імена, події, факти: зб. ст. – 2001. – Вип. 19. – С. 234–241.

Захаров Б. Є. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956–1987) / Б. Є. Захаров; Харків. правозахисна група. – Х.: Фоліо, 2003. – 144 с., [12] арк. фотоіл. – ISBN 966–03–1982–7. – на обкл. авт. не зазн.

Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи: навч. посіб. / М. С. Пасічник. – Вид. 2–ге., стереотип. – К.: Знання, 2006. – 735 с. – ISBN 966–346–113–6.

Висвітлено питання з історії України від найдавніших часів до сучасного періоду у контексті становлення української державності. Розкрито політичні та релігійні засади формування нації, проаналізовано розвиток культури. Визначено походження українського етносу, роль давньоруської Київської держави та Галицько-Волинського князівства в утвердженні державотворчих засад Київської Русі. Описано періоди польсько-литовської колонізації України в 1340-1569 рр., утворення Української козацької держави в 1648-1657 рр., політику Росії щодо знищення української державності наприкінці ХVІІІ ст., національно-державницькі ідеї в період правління Російської та Австро-Угорської імперій. Вивчено вплив Першої та Другої світових війн на державницькі процеси та ідеї в Україні. Проаналізовано дисидентський рух в 1960-1970 рр. як вияв державницьких тенденцій, соціально-економічні та політичні процеси в Україні в 1991-1995 рр.

Карасік С. Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод: у 4 т. / С. Карасік, В. Овсієнко, І. Рапп, Н. Марченко, Д. Зубарєв; Л. Богораз (ред.); Є. Захаров (уклад.). – Т. 1: Особистості. – Х.: Фоліо, 2001. – 208 с.: фото. – ISBN 966–03–1641–0.

Лук'яненко Л. Г. Сповідь у камері смертника / Л. Г. Лук'яненко. – вид. 2-ге, допов. – К.: Нора–Друк, 2005. – 136 с. – ISBN 966–8321–80–4.

Лук'яненко Л. Г. 3 часів неволі / Л. Г. Лук'яненко; Міжрегіон. акад. управління персоналом. – К.: МАУП, 2005. – Кн. 2. – 368с.: іл. – (Б-ка журналу “Персонал”). – ISBN 966–608–662–Х.

Лук'яненко Л. Г. 3 часів неволі. Сосновка – 7 / Л. Г. Лук'яненко; Міжрегіон. акад. управління персоналом. – К.: МАУП, 2005. – 528 с.+4 арк.: іл. – (Б-ка журналу “Персонал”). – ISBN 966–608–461–9.

Міжнародний біографічний словник дисидентів країн Центральної та Східної Європи й колишнього СРСР / уклад.: Є. Захаров, Б. Захаров; Харків. правозахисна група. – Х.: Права людини, 2006 – Т. 1, ч. 1: Україна / О. Даніель [та ін.]. – [Б. м.]: [б.в.], 2006. – 516 с.+ фотогр. – Бібліогр.: с. 512-513. – ISBN 966–8919–09–2.

Міжнародний біографічний словник дисидентів країн Центральної та Східної Європи й колишнього СРСР / уклад.: Є. Захаров, Б. Захаров; Харків. правозахисна група. – Х.: Права людини, 2006 – Т. 1, ч. 2: Україна / Л. Бондарук [та ін.]. – [Б. м.]: [б.в.], 2006. – 504 с.+фотогр. – Бібліогр.: в кінці розд. – ISBN 966–8919–09–2.

Опитування учасників дисидентського руху в Україні / Харків. правозахисна група. – Х.: [б.в.], 2006. – 24 с.

Сапеляк С. Хроніки дисидентські від головосіку: невольничча мемуаристика / С. Сапеляк. – К.: Смолоскип, 2003. – 263 с.: фотоіл. – ISBN 966–7332–82–9.

Сахаров А. Д. Воспоминания / А. Д. Сахаров. – М.: Время, 2006 – 895 с. – (Собрание сочинений: Т. 1). – ISBN 5–94117–162–5.

Сахаров А. Д. Воспоминания / А. Д. Сахаров. – М.: Время, 2006. – 831 с. – (Собрание сочинений: Т. 2.). – ISBN 5–94117–162–5.

Світлична Н. О. Твори: Автобіографія. Спогади. Статті. Інтерв'ю. Листи / Н. О. Світлична; О. І. Неживий (упоряд., передм.). – Луганськ: Знання, 2006. – 212 с. – Бібліогр.: с. 208–209. – ISBN 966–8151–43–7.

Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: зб. ст. / ред.: В. М. Даниленко; Ін-т історії України НАН України. – К., 2005. – Вип. 8. – 435 с.

Розглянуто питання політичного, громадського та культурного життя України у ХХ ст. Розкрито ідеологічні засади “возз'єднання” України з Росією. Описано грошову систему уряду Української Народної Республіки в українській історіографії. Висвітлено роль української інтелігенції у національно-культурному розвитку українців республік СРСР у 1920 – на початку 1930 рр., доктринальні засади етнокультурної політики в УСРР зазначеного періоду. Проаналізовано причини та наслідки сталінської “селекції” партійно-державної номенклатури УРСР в 1930-і рр., тему радянського військового полону періоду Другої світової війни в сучасній російській історіографії, повоєнну сільськогосподарську політику радянського уряду та її вплив на суспільно-політичні настрої населення України. Розглянуто питання історії дисидентського руху в Україні у другій половині 1950-1980 рр., проблему відродження української мови в державі у жовтні 1989 – серпні 1991 рр. Висвітлено роль української греко-католицької церкви у формуванні національно-державницької ідеології українського суспільства.

Українська Гельсінкська група: до 20-ліття створення / В. Кіпіані (підгот.), В. Овсієнко (підгот.). – К.: Вид. Укр. респ. партії, 1996. – 32 с.

Українська гелсінкська група: до 30-річчя створення: історія, документи / упоряд.: О. Зінкевич, В. Овсієнко. – К.: Смолоскип, 2006. – 128 с.: фотогр. – Бібліогр.: с. 121–125. – ISBN 966–8499–51–4.

Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод: у 4 т. / І. Рапп (ред.), В. Овсієнко (упоряд.). – Х.: Фоліо, 2001 – Т. 2: Документи і матеріали: 9 листоп. 1976 – 2 лип. 1977 рр. – 196 с. – ISBN 966–03–1642–9.

Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод: у 4 т. / І. Рапп (ред.), В. Овсієнко (упоряд.). – Х.: Фоліо, 2001. – Т. 3: Документи і матеріали: серп. 1976–10 груд. 1978 р. – 238 с. – ISBN 966–03–1643–7.

Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод: у 4 т. / І. Рапп (ред.), В. Овсієнко (упоряд.). – Х.: Фоліо, 2001.– Т. 4: Документи і матеріали: 10 груд. 1978 – 11 берез. 1988 рр. – 254 с. – ISBN 966–03–1644–5.

Дисертації про дисидентський рух

Бондаренко О. В. Художня проза Миколи Руденка в літературному контексті шістдесятництва: дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / О. В. Бондаренко; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2002. – 163 арк. – Бібліогр.: арк. 153–163.

Бровко О. О. Лірика Миколи Руденка. Проблеми поетики: дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / О. О. Бровко; Луган. держ. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2000. – 187 арк. – Бібліогр.: арк. 171–187.

Кривдіна І. Б. Гельсінкський рух і його вплив на національно-політичні процеси в Україні (1976 – початок 90-х років): дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / І. Б. Кривдіна; Одес. нац. політехн. ун-т. – О., 2001. – 161 арк. – Бібліогр.: арк. 151–161.

Автореферати дисертації

Бондаренко О. В. Художня проза Миколи Руденка в літературному контексті шістдесятництва: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / О. В. Бондаренко; Запоріз. держ. ун-т. – Запоріжжя, 2002. – 19 с.

Досліджено художню прозу **М. Руденка** на матеріалі творів “Орлова балка”, “У череві дракона”, “Ковчег Всесвіту”, “Сила Моносу”. Здійснено комплексний аналіз художньої прози М. Руденка, визначено її місце та роль в контексті літературного шістдесятництва. Акцентовано увагу на проблемі втілення естетичних ідеалів у прозовій творчості письменника, розкрито своєрідність та оригінальність Руденка-прозаїка. Зазначено, що естетична та світоглядна самобутність прози М. Руденка формувалася на засадах моралі, етики, естетики та психології українського народу. Осмислено філософську природу його творів. Розглянуто систему образів, проблематику, сюжетно-композиційні особливості творів письменника.

Бровко О. О. Лірика Миколи Руденка. Проблеми поетики: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / О. О. Бровко; Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2001. – 20 с.

Досліджено проблему поезики лірики М. Руденка в контексті літературного процесу в Україні другої половини ХІХ ст. З'ясовано особливості становлення та зростання творчої постаті М. Руденка, своєрідність його світовідчуття та світобачення. Простежено еволюцію жанрової системи. Доведено, що у поезиці митця філософські мотиви поєднуються з публіцистичним пафосом та національними ідеями. Знайдено джерела оновлення лірики у 60–80-і рр. Висвітлено проблему конструювання художнього простору в поезиці **М. Руденка** на прикладі його лірики періоду ув'язнення. На підставі аналізу фонічних, метричних, стилістичних, образно-сюжетних, композиційних особливостей, емоційного темпоритму, окреслено поетичну картину світу митця з її основними характеристиками-хронотопом та динамікою ракурсів сприйняття в структурі літературного твору.

Воробйова Л. В. Українська школа фізичної економії: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.04 / Л. В. Воробйова; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2006. – 15 с.

Системно досліджено питання генезису й еволюції української школи фізичної економії. Проаналізовано внесок у її формування та розвиток українських дослідників С. А. Подолинського, В. І. Вернадського, **М. Д. Руденка**. Визначено нову парадигму цивілізаційного розвитку, розроблену українським вченим С. А. Подолинським. Ця парадигма базується на енергетичній теорії. Прогрес суспільства С. А. Подолинський пов'язує зі зростанням енергетичного бюджету кожної людини та людства в цілому. Висвітлено розвиток ідей фізичної економії іншими українськими та зарубіжними вченими. Надано аналіз практичного використання цих ідей.

Кривдіна І. Б. Гельсінкський рух і його вплив на національно-політичні процеси в Україні (1976 – початок 90-х років): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 // І. Б. Кривдіна; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – О., 2001. – 20 с.

Онікієнко І. М. Філософсько-естетичні мотиви лірики поетів-дисидентів (В. Стус, І. Світличний, І. Калинець): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / І. М. Онікієнко; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1997. – 24 с.

Бібліографія

Алексеева Л. История инакомыслия в СССР / Л. Алексеева. – Вильнюс; Москва: Весть, 1992. – С. 27, 29, 30, 256.

Вісник репресій в Україні. Закордонне представництво Української Гельсінкської групи. – Нью-Йорк, 1980. – Вип. 5. – С. 13; вип. 7. – С. 9; вип. 9. – С. 12; вип. 10. – С. 11.

Вісник репресій в Україні. Закордонне представництво Української Гельсінкської групи. – Нью-Йорк, 1981. – Вип. 5. – С. 6; вип. 9. – С. 5, 12.

Вісник репресій в Україні. Закордонне представництво Української Гельсінкської групи. – Нью-Йорк, 1984, вип. 1. – С. 14; вип. 3. – С. 8; вип. 4. – С. 11; вип. 5. – С. 11, 15, 16; вип. 6. – С. 8, 11.

Інформаційні бюлетені Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінкських угод. – Балтимор; Торонто: Смолоскип, 1981. – Випуски 1978-1980 рр. – С. 10, 15, 22, 25, 36, 40, 47, 71, 72, 74-77, 79, 105, 110, 116, 128, 170.

Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-1980 рр / Г. Касьянов. – К.: Либідь, 1995. – С. 59, 137, 160-163, 173.

Маринович М. Листи з волі / М. Маринович, С. Глузман, З. Антонюк. – К.: Сфера, 1999. – 400 с. – (Б-ка журналу “Дух і літера”). – ISBN 966-7267-63-6.

Поле відчаю й надії: альманах. – К., 1994. – С. 273-295.

Русначенко А. Національно-визвольний рух в Україні / А. Русначенко. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 1998. – С. 210-212, 218, 219, 223, 245, 262.

Українська Гельсінкська група: до 20-ліття створення. – К.: УРП, 1996.

Український правозахисний Рух. – Балтимор; Торонто: Смолоскип, 1978.

Хейфец М. Українські силуети / М. Хейфец. – Нью-Йорк: Сучасність, 1983. – С. 153-179. – (рос. і укр. мовами).

ХТС. – Нью-Йорк: Хроника, 1976. – Вип. 39. – С. 77; вип. 42. – С. 21-22; вип. 43. – С. 44, 45, 52, 86-87.

ХТС. – Нью-Йорк: Хроника, 1976. – Вип. 44. – С. 5, 6, 17–20, 28, 111, 112–114, 117–119, 122, 125; вип. 45. – С. 21–22, 24, 59, 60, 65, 90; вип. 47. – С. 96, 126, 127, 130, 131, 139, 146, 149, 154.

ХТС. – Нью-Йорк: Хроника, 1978. – Вип. 48. – С. 19–20, 22, 54, 57, 72, 75, 94, 167; вип. 49. – С. 20, 25, 95; вип. 50. – С. 78; вип. 51. – С. 15, 17, 19, 55, 56–57, 106, 173.

ХТС. – Нью-Йорк: Хроника, 1979. – Вип. 52. – С. 114, 131, 132; вип. 53. – С. 69, 70, 72, 157; вип. 54. – С. 57, 58, 134; вип. 55. – С. 7, 8, 26.

ХТС. – Нью-Йорк: Хроника, 1980. – Вип. 56. – С. 16, 141; вип. 57. – С. 59; вип. 58. – С. 74; вип. 60. – С. 81.

ХТС. – Нью-Йорк: Хроника, 1981. – Вип. 61. – С. 73, 99; вип. 62. – С. 29, 62, 63, 71, 144; вип. 63.